

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
CENTRUL REPUBLICAN DE RESURSE PENTRU
ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Asistența socială –
activitate de mediere în societate

Conferința studențească
Rezumatele comunicărilor
3 martie 1999

Chișinău - 1999

Culegerea include tezele comunicărilor studenților Universității de Stat din Moldova de la Facultatea de Filosofie și Psihologie, specialitățile *Asistență Socială* și *Sociologie*, consacrate în esență problemelor familiei și copilului.

Se adresează specialiștilor în Asistență Socială.

Redactor responsabil: *Maria Bulgaru*,
doctor habilitat,
profesor universitar

Editată cu sprijinul UNICEF Moldova.

SUMAR

<i>Diana Popa, Marcela Dilion</i> ASISTENȚA SOCIALĂ – ACTIVITATE DE MEDIERE ÎN SOCIETATE	4
<i>Sergiu Oceretnîi, Maria Bulgaru</i> ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII ASISTENTULUI SOCIAL	10
<i>Natalia Șaragova, Zinaida Chitoroagă</i> TIPURI DE FAMILII CONTEMPORANE	17
<i>Lucia Bologan, Nicolae Sali</i> ROLUL ASISTENȚEI SOCIALE ÎN CONSOLIDAREA NUCLEULUI FAMILIAL	23
<i>Nicolae Derivolcov, Diana Cheianu</i> ABANDONUL COPIILOR	28
<i>Iuliana Bujac, Maria Bulgaru</i> ADOPTIA – FORMĂ A OCROTIRII ALTERNATIVE	33
<i>Mariana Nicolăiescu, Zinaida Chitoroagă</i> FAMILIA DE SUBSTITUȚIE – O ALTERNATIVĂ A ÎNGRIJIRII INSTITUȚIONALE	39
<i>Vadim Pistrinciuc, Marcela Dilion</i> ABUZUL ASUPRA COPIILOR. FORME DE ABUZ	44

ASISTENȚA SOCIALĂ – ACTIVITATE DE MEDIERE ÎN SOCIETATE

Diana Popa, studentă a anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Marcela Dilion,
doctorand, lector

Aflați astăzi în așa-numita perioadă de tranziție de prea lungă durată acordăm toată atenția politicii, economiei, uitând însă spre binele cui trebuie să se înfăptuiască toate reformele și în numele cui trebuie să fie luate toate hotărârile. E dificil a evita acest proces de reforme, dar în același timp este necesar ca ele să fie direcționate spre binele mării majorități a populației, care se află în afara terenului decizional, dar care-i suportă cel mai mult consecințele.

Și atunci în mod firesc apare întrebarea: Ce-i de făcut?

Unicul răspuns rezonabil validat de încercări diverse ar fi următorul: se cere a fi creat un mecanism care să paveze drumul în urma reformelor, un mecanism care să poată ameliora situația generală ce ține nu doar de materialul, ci și de spiritualul unei societăți – **asistența socială**.

Asistența socială este o activitate profesională de ajutorare a persoanelor aparte sau a unor grupuri și comunități, pentru a-și restaura sau mări capacitatea lor de funcționare

socială și de a crea condiții care să favorizeze acest scop. Nu este doar o disciplină, ci și un mod de activitate, o metodă și o practică.

Asistența socială reprezintă totalitatea măsurilor întreprinse de către Stat, Biserică și alte organisme nonguvernamentale spre a sprijini persoanele aflate în situații deosebite, deficitare, a căror stare fizică sau psihică a fost afectată de diverși factori nocivi: apariția unor boli cronice, deteriorarea stării materiale, calamități naturale, vârstă înaintată etc.

Prin măsurile întreprinse asistența socială urmărește scopul de a cunoaște și preîntâmpina procesele negative care conduc la asemenea situații speciale și de a ajuta persoanele respective să-și găsească locul și rolul în societate.

Sfera ei de activitate cu un conținut atât de vast depășește cele mai largi domenii de ocrotire și dezvoltare a geniului uman, toate activitățile fiind dirijate către un singur scop: de a vindeca starea fizică, psihică și morală a celor ce trăiesc momente de grea cumpănă. Astfel, respectând principiile etice generale ale asistentului social, în “Codul deontologic” al asistentului social este stipulat:

Articolul 1: Fiecare ființă umană este o valoare unică, ceea ce implică respect necondiționat.

Articolul 2: Fiecare persoană are datoria să contribuie după posibilități la bunăstarea societății și dreptul de a primi suportul deplin din partea acesteia.

Toate aceste scopuri sunt puse în speranța ameliorării situației din întreaga societate contemporană, care se confruntă astăzi cu diverse probleme de ordin economic și politic ce se răsfrâng direct asupra vieții sociale.

Firește, orice societate are de soluționat probleme sociale și, respectiv, are nevoie de un mecanism care să faciliteze dezlegarea lor. “Excepție” ar putea servi doar cazul societății comuniste, creatorii căreia susțineau că într-o astfel de societate nu se vor mai pune probleme de asistență socială și, prin urmare, este inutil a implementa în instituțiile de învățământ Asistența Socială ca obiect de studiu, dizolvându-i specialitățile atât la nivel de colegiu, cât și la nivel universitar. Este o părere aberantă, dat fiind că în orice societate umană, chiar dacă o vom considera utopic perfectă, cu certitudine vor exista copii orfani, surdo-muți, orbi, bolnavi, care trebuie ocrotiți în mod special. Dacă e să ne referim la situația actuală, vom constata că după destrămarea imperiului “non-problemelor” ne-am trezit că în Republica Moldova există un număr extrem de mare de persoane aflate în dificultate socială:

- 15400 de copii invalizi (dintre care 11500 în vârstă de până la 16 ani),
- 9300 de familii cu câte un copil invalid,
- 37500 de familii monoparentale,
- 36500 de familii și-au pierdut întreținătorul,
- mai mult de 90000 de familii cu trei sau mai mulți copii,
- mai mult de 1/3 din numărul total de copii sunt din familii sărace și formează “grupul de risc,”
- 150000 de familii necesită protecție socială.

Așadar, în mâinile cui se află soarta acestor oameni? Oricât am crede că asemenea cazuri ar putea fi rezolvate prin funcționari ce lucrează din îndemnul bunului simț, ne înșelăm, deoarece soluționarea acestora nu se poate face decât de un personal de pură specialitate și înalt profesionalism. Vocația profesională a asistentului social este: de a contribui la bunăstarea și realizarea de sine a ființei umane; de a asista persoanele care traversează momente dificile ale vieții; de a-și dezvolta propriile capacități personale pentru a face față creativ și eficace problemelor; de a mobiliza resursele comunității întru sprijinul celor aflați în dificultate; de a participa la elaborarea și aplicarea măsurilor de politică socială în domeniu; de a participa activ la viața socială.

Dacă e nevoie să dezvălui mai amplu prin ce se explică rolul mediator al asistenței sociale, aş apela din nou la “Codul deontologic” care prevede:

Articolul 63: Responsabilitatea primară a asistentului social se referă la persoanele aflate în dificultate, dar totodată profesia sa îi impune o înaltă responsabilitate față de societate.

Articolul 64: Asistentul social are datoria de a sprijini persoanele asistate să se încadreze în viața socială și culturală, de a restabili relațiile cu familia și societatea, de a reduce dependența socială, de a-l face pe asistat conștient nu numai de drepturile sale, dar și de datoriile sale.

Articolul 67: Asistentul social trebuie să contribuie cu experiența sa profesională la dezvoltarea programelor și politicilor sociale. Asistentul social este dator să susțină perfecționarea politicilor sociale în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață și pentru promovarea justiției sociale.

Asistența socială trebuie deci să militeze pentru crearea unei “societăți pentru toți”, fără discriminări, marginalizări, a unei societăți în care se va manifesta grija pentru fiecare membru al ei. Și deși munca asistentului social este definită ca intervenție și ajutor, întru completarea acestei definiții sunt binevenite cuvintele lui H.Sthal: “**Asistența socială făcută în**

lipsa sentimentului de iubire a aproapelui este seacă și nu duce niciodată la bun sfârșit”.

Referințe:

Mănoiu F., Epureanu V. *Asistența socială în România*. -București, 1996.

Bocancea C., Neamțu G. *Asistența socială. Elemente de teorie și strategii de mediere* . - Iași, 1996.

Codul deontologic al asistentului social.

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII ASISTENTULUI SOCIAL

Sergiu Oceretnîi, student al anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Maria Bulgaru,
doctor habilitat, profesor universitar

Cunoaștem cu toții maxima ”*Munca l-a creat pe om*”. Și într-adevăr, eficiența muncii într-un domeniu atât de controversat și dinamic cum este cel al protecției și asistenței sociale depinde de capacitatea actorilor de a stăpâni problematica specifică a acestuia, de gradul de cunoaștere și de abilitatea serviciilor sociale de a aplica pe teren cele mai moderne teorii și tehnici de intervenții sau acțiuni.

Un asistent social profesionist trebuie să cunoască atât “teoria generală” a domeniului de activitate, cât și tipurile sau formele de manifestare ale acestuia, cum ar fi: teoria *atașamentului*, teoria *pierderii*, teoria *îngrijirii*, teoria *anxietății*, teoria *participării* și *cooperării* etc.

În sistemul “teoriilor specifice” **teoria îngrijirii** ocupă locul principal, fiind în imediată apropiere a obiectivului fundamental al sistemului de asistență socială. Sunt binevenite, în acest sens, opiniile lui Jim Black despre conținutul asistenței sociale și despre caracteristicile muncii “lucrătorului social”:

- serviciul de asistență socială acordă un prim ajutor și aduce mai ales “ușurare și alinare” clienților în ceea ce privește problemele lor, fără a reuși întotdeauna să le rezolve;
- asistentul social este o persoană care încearcă să ajute pe cineva care are o problemă și nu se poate ajuta singur;
- singurul lucru pe care-l poate face uneori asistentul social este să înțeleagă și să participe alături de client la viața nenorocită a acestuia;
- etc.

Asistentul social trebuie să denote totdeauna optimism, indiferent de condiții, să “transfere clientului” același spirit optimist, fără de care îngrijirea nu ar avea sens, n-ar da rezultate, n-ar produce efectul așteptat. Optimismul asistentului social și încrederea în utilitatea și în necesitatea muncii pe care o desfășoară fac parte din statutul profesional al acestuia.

Reflectând sistemic și nuanțat relațiile dintre asistent social, client și agenție într-o perspectivă sintetică, **teoria îngrijirii** se prezintă drept teorie centrală a domeniului.

În acest domeniu asistentul social trebuie să cunoască fundamentele teoretice ale problemei, trebuie să dețină un nivel adecvat de instruire în domeniu și să stăpânească tehnicile de intervenție specifice cazului.

Dacă îngrijirea clientului constituie calea de a-l ajuta, conținutul principal al îngrijirii constituie acțiunea practică în confruntare cu nevoile grupului, clientului.

Teoria îngrijirii vizează atât individul și familia acestuia, cât și mediul social din care el face parte. Munca asistentului social trebuie să se înscrie organic, armonios în *sistemul îngrijirii*, din perspectiva diferiților actori:

- 1) *a clientului* (participare la îngrijire, *autoîngrijire*);
- 2) *a familiei* (sau a grupului primar din care face parte);
- 3) *a agenției* specializate în domeniu;
- 4) *a asistentului social* propriu-zis, care *monitorizează* permanent ansamblul activităților de îngrijire;
- 5) *a comunității locale* și a factorilor instituționali locali, responsabili de funcționarea normală a societății “locale”;
- 6) *a societății globale*.

Pentru majoritatea oamenilor autoîngrijirea constituie forma firească de garanție și asigurare a condițiilor normale de viață într-o societate care funcționează normal.

Pentru o minoritate umană însă, formată din indivizi sau grupuri marginalizate, dependente, vulnerabile sau defavorabile, autoîngrijirea nu este posibilă și de aceea “protecția

comunitară” și asistența socială specializată devin indispensabile.

Necesitatea îngrijirii, a ameliorării situației în care se află asemenea grupuri sau “minorități” constituie *cheia de boltă* a legitimației profesiei de asistent social.

Martin Davies considera că elaborarea *unui program de instruire*, de cercetare și de “profesionalizare experimentală” trebuie axată pe problemele ce vizează următoarele trei “arii sociale”:

- a) *grupul și mediul familial*;
- b) *copii-problemă*;
- c) *prblematica bătrânilor*.

Teoreticianul englez al asistenței sociale David Howe, sintetizând aspectele structurale ale muncii asistentului social, a formulat 5 întrebări la care trebuie să se răspundă:

1. Care este problema ?
2. Ce se întâmplă ?
3. Cum trebuie s-o facem și care este calea de intervenție?
4. Care este forma de intervenție și cum trebuie să intervenim ?
5. Care este rezultatul ?

Teoria îngrijirii reprezintă pentru asistentul social *nucleul* statutului său în societate, oferindu-i astfel “câmpul de acțiune”

cel mai reprezentativ și centrat pe problemele și exigențele fundamentale ale profesiei.

Urmărind cercetările lui V.Miftode, problematica "îngrijirii umane" poate lua forma schematică reprezentată în figura 1.

Astăzi, când țara se află într-o criză economică, cât și în una ecologică-ambientală, pentru a crea un spațiu social cât mai "sănătos" avem nevoie de intervenții sociale.

Asistentul social acordă, cu grijă, atenție și binevoiență, clientului (persoanei în dificultate) ajutor social, între ambii stabilindu-se astfel o strânsă cooperare. În urma unui schimb de păreri asistentul social poate depista caracteristicile, abilitățile și mediul afectiv primar până la momentul de criză socială a clientului; clientul, la rândul său, află caracteristicile, abilitățile, nivelul de calificare al asistentului social. Asistentul social trebuie "să se coboare" la nivelul clientului, dar totodată trebuie de menționat că asistentul social nu trebuie să fie influențat de emoțiile clientului. El trebuie să asculte calm clientul, să stabilească în ce constă problema și care sunt cauzele "bolii sociale".

În cazul când asistentul social nu poate afla amănunte de la client, el trebuie să se manifeste ca un mediator, să apeleze la alte instituții și agenții sociale, la alți actori sociali .

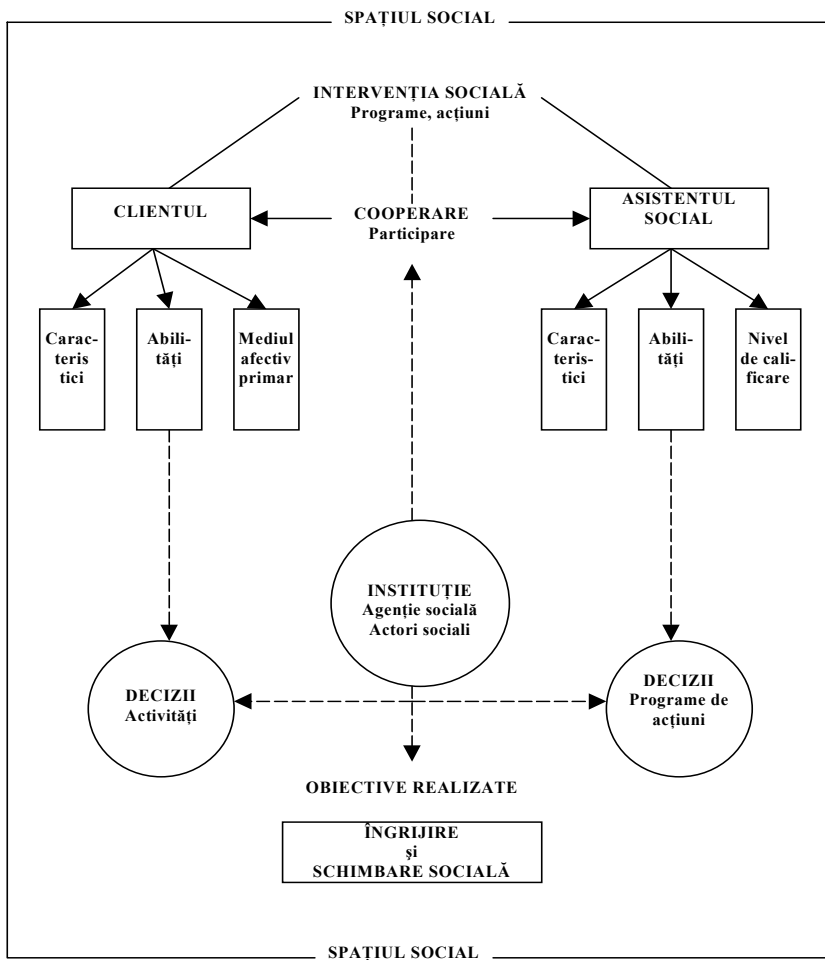

Figura 1. Spațiul social.

În urma stabilirii problemei asistentul social propune un șir de soluții adecvate pentru tratarea “bolii sociale” a clientului. Decizia trebuie luată din partea clientului, iar asistentul social urmărește care este rezultatul și cum se manifestă clientul în condițiile schimbărilor sociale survenite.

Asemenea reprezentări conceptuale sunt necesare în orice domeniu de analiză, deoarece interconexiunile și interdependențele dintre factorii implicați și elementele componente sunt atât de numeroase, încât “înțelegerea lor globală” ar fi altfel imposibilă.

Referințe:

V. Miftode. *Teorie și metodă în Asistența Socială*. - Iași, 1995.

Dimensiuni ale Asistenței Sociale. - Botoșani, 1995.

TIPURI DE FAMILII CONTEMPORANE

Natalia Șaragov, studentă a anului V,
specialitatea Sociologie
Coordonator științific:
Zinaida Chitroagă,
doctor în filosofie, conferențiar universitar

Procesul de reînnoire a societății noastre, democratizarea ei inevitabil influențează asupra funcționării și dezvoltării rolurilor și activității întregului cuplu familial. Din anii '60 ai secolului al XX-lea statisticile societăților cu economii de piață înregistrează o ascensiune accelerată a muncii salariate feminine. Angajarea profesională a femeii poate fi permanentă cu normă întreagă sau având normă incompletă, sau temporară. Soții pot desfășura activități comparabile din punct de vedere al nivelului diplomei, al responsabilității și gradului de angajare profesională. Astfel, își face apariția un fenomen social nou și o categorie sociologică nouă - *familia*, ambii membri ai cuplului dispunând de un statut profesional propriu. Un asemenea tip de cuplu se numește *familie cu dublă carieră*. În astfel de familii exercitarea profesiei poate impune o viață separată a soților care dispun de două locuințe în localități diferite și care se întâlnesc la intervale de timp relativ mari. În asemenea cazuri se înregistrează o distanțare a soților, ceea ce de obicei se termină cu divorț. De problemele familiei cu dublă carieră s-au ocupat

Robert și Rhona Rapoport (în 1973), Martine Segale (în 1981); ultimul și-a preluat cercetările în 1996. În rezultatul acestor cercetări au fost scoase în evidență următoarele probleme:

- Supraîncărcarea de rol. Fiecare partener este implicat într-un sistem de roluri, și anume: rolurile profesionale proprii, rolurile profesionale ale celuilalt partener, rolurile familiale;
- Din cauza lipsei de timp se diminuează atenția exercitată asupra copilului. Uneori copilul devine o povară pentru părinți și este lăsat pe seama dădacei.

Avantajul acestui tip de familie este starea materială bună. Asemnea familii nu numai că sunt asigurate cu strictul necesar, ci își pot permite chiar și un nivel de viață excesiv de costisitor.

Deceniile '70-'80 ale secolului al XX-lea au lansat noi modalități de exercitare a rolurilor parentale. Astfel, în această perioadă sunt dese cazurile de *familii monoparentale* (termen utilizat în special în literatura anglo-saxonă), în care numai un părinte devine principalul responsabil de întreținerea și educarea copiilor. Aceste familii desemnează unități sociale având în componența sa unul sau mai mulți copii și un singur părinte. Familiile monoparentale includ părinți izolați, menaje conduse de femei, mame singure în dificultate, mame necăsătorite și, rareori, tați cu copii în urma decesului mamei sau chiar în urma divorțului. Fenomenul acestor familii acoperă un

volum esențial în cercetările demografice din această perioadă. Cauzele apariției lui sunt diverse, în special copiii născuți în afara căsătoriei și, mai ales, explozia ratelor de divorțuri. Dacă e să elucidăm fenomenul din alt punct de vedere, atunci el exprimă un nou mod de a privi lucrurile: un comportament considerat până atunci deviant, generator de tulburări psihologice și sociale, acum devine normă. Numit familie, grupul copil sau copii - părinte nu este o devianță, ci numai o alternativă a familiei clasice. Și deoarece se înregistrează o creștere treptată a frecvenței fenomenului în cauză, el devine pentru membrii societății actuale o normă, conduită familială obișnuită. Problema cea mai gravă a acestor familii o constituie dezvoltarea psiho-afectivă a copiilor și integrarea lor socială. De o importanță majoră este și problemă privind starea lor materială proastă, ceea ce generează delicvențe juvenile.

Pe de altă parte, creșterea ratei de divorțuri a dus la o majorare a numărului de recăsătoriți. În multe cazuri unul dintre parteneri sau ambii au în îngrijire unul sau mai mulți copii dintr-o căsătorie anterioară. Astfel de familii sunt numite *familii compuse*. Familia compusă poate fi:

- *simpliciter compusă* – atunci când unul dintre parteneri a mai fost căsătorit și aduce copil/copii dintr-o căsătorie anterioară;

- *dublu compusă* – atunci când ambii parteneri au mai fost căsătoriți și aduc cu sine copil/copii din căsătoria anterioară;
- *cuplu compus complex* – atunci când, pe lângă copiii aduși din căsătoria anterioară, cuplul are și copil/copii născuți din relația respectivă.

Noțiunea de familie compusă sugerează că principala trăsătură a acestei forme de compunere de unități sociale este structura ei mai complexă în comparație cu structura familiei nucleare. În același timp ea diferă și de structura familiei lărgite. Familia compusă presupune și o complexitate sporită a raporturilor dintre membrii acesteia. Astfel, problema principală în cadrul acestui tip de familie este raportul cu “părintele vitreg” și cu “frații vitregi”.

Deceniile ‘60-’70 ale secolului al XX-lea au declanșat și un nou comportament nupțial, care promovează tendințe postmoderniste. Orientarea postmodernistă duce implicit la separarea sexualității de dragoste și de nașterea copiilor. Se înregistrează un număr impunător de divorțuri, scade fertilitatea, proiectul marital este înlocuit cu contractul de mariaj. Are loc o normare a tendințelor de tipul:

- *Celibatul* – presupune o relație între o femeie și un bărbat ce fac parte din menaje diferite. În perioada inițierii curentului postmodernist, toleranța socială față de acest stil

comportamental a crescut considerabil, determinând în același timp o scădere a natalității;

- *Coabitarea consensuală* – reprezintă o formă de cuplu familial dintre două persoane de sex opus între care nu există relații de căsătorie. Coabitarea consensuală poate avea două fațete:

1. În unele cazuri ea reprezintă doar o coabitare premaritală. Această alternativă reprezintă un înalt grad de atractivitate pentru generațiile tinere, fiind considerată drept o posibilitate de alegere a partenerului potrivit;

2. În alte cazuri ea este un stil de viață rezultat dintr-o opțiune îndelungată.

Anume astfel de relații sunt preferate în rândul tinerilor de astăzi.

În anii '88-'90 ai secolului al XX-lea câteva state occidentale au legalizat căsătoriile homosexuale. Însă aceste cupluri se numesc "familii" numai din punct de vedere juridic, și nicidecum din punct de vedere sociologic, deoarece în astfel de cupluri nu se îndeplinește funcția principală a familiei, și anume - cea de reproducere. Pe de altă parte însă aceste cupluri au dreptul la adopție conform legislației acestor țări. Din punct de vedere sociologic problema principală o constituie integrarea socială a copiilor adoptați în așa familii. Unele cercetări au

demonstrat că copiii din familiile homosexuale feminine sunt mai rezistenți în plan emoțional, iar cei din familiile homosexuale masculine sunt mai rezistenți în plan fizic.

Studiul tipurilor de familie în evoluția lor de la patriarhat la tipurile de familii moderne se impune atât prin importanța influenței cadrului educativ din ele, cât și prin dependența lor de dezvoltarea economică, tehnologică a societății. Un deosebit aspect sociologic prezintă interesul față de emanciparea și tendința de stabilire a egalității în drepturi a femeii cu bărbatul.

Referințe:

E.Stănciulescu. *Sociologia educației familiale*. - Iași, 1997.

O.Chirionova. *Criza familiei americane*. - Chișinău, 1998.

ROLUL ASISTENȚEI SOCIALE ÎN CONSOLIDAREA NUCLEULUI FAMILIAL

Lucia Bologan, studentă a anului V,
specialitatea Sociologie
Coordonator științific:
Nicolae Sali,
doctor în istorie, lector-superior

Familia reprezintă forma superioară de comunitate, întemeiată prin căsătorie, și care constă din soț, soție și descendenții acestora. Ea se bazează pe relații sociale și biologice, având drept scop principal pregătirea unei generații viitoare sănătoase și temeinic educate, care să participe la dezvoltarea societății.

Uneori, în urma acestor relații apar perturbări (devieri, dificultăți). Pentru ameliorarea acestor relații, pentru a evita devierile care pot apărea în cadrul familiei, a apărut necesitatea de a crea niște servicii întru acordarea ajutorului necesar – **Asistența Socială a familiei**.

Atunci când unul sau mai mulți membri ai familiei au careva dificultăți, se consideră că există și o cauză care le-a generat. Familiile diferă una de alta prin modul în care membrii fiecăreia se află în raport de interacțiune, prin caracterul specific al relațiilor structurale stabilite în cadrul lor, diferite fiind și

valorile de care se conduc cei ce formează aceste comunități. De aceea când încercăm să ajutăm o familie, în calitate de asistent social, trebuie să știm că familiile diferă una de alta. Deci, să nu reproducem în familia clientului experiența și stilul propriu de a crea și a fi în familie. Să nu generalizăm lucrurile, ci, pentru a soluționa problemele respective, să pornim de la cauzele ce au circumstanțiat apariția dificultăților în familie. Pentru a avea reușite în rezolvarea problemelor dezorganizării familiale este necesar ca familiile-problemă să fie depistate și cunoscute de către personalul de specialitate. În asemenea situație, este important de a cunoaște motivele ce au condus la cazurile de dezorganizare a familiei, deoarece în funcție de aceasta vom putea constata dacă există sau nu posibilitatea de refacere a familiei. Cu cât stadiul de dezorganizare este mai avansat, cu atât refacerea familiei este mai dificilă, uneori chiar și imposibilă.

Stabilirea cauzelor determinante care au dus la dezorganizarea familiei este acel prim scop pe care asistentul social trebuie să-l urmărească de la prima întâlnire cu familia respectivă până la rezolvarea deplină a cazului. Însă, factorul causal stabilit la etapa incipientă a analizei nu poate să rămână constant până la încheierea intervenției. Dezorganizarea familiei

îmbracă multiple variante și aspecte care pot avea următoarele cauze:

- Lipsa de supraveghere a copiilor, care poate da naștere la greutăți ce țin de procesul de învățământ, vagabondaj, delicvență, tulburări de caracter și comportament, care duc la dezorganizarea relațiilor din familie;
- Existența unei locuințe neîncăpătoare și suprapopulate favorizează treptat dezorganizarea familiei. O astfel de locuință constituie unul dintre factorii ce favorizează apariția unor boli, dezechilibrului economic și stresului psihic.
- Reducerea veniturilor și diminuarea stării economice a familiei de asemenea pot cauza dezorganizarea familiei. Uneori se întâmplă ca insuficiența de câștig să fie determinată de unele utilizări neraționale ale veniturilor, de risipă, de lipsa de educație gospodărească. Degradarea factorului economic deseori influențează în mod decisiv dezechilibrul în familie. În asemenea cazuri, asistentul social trebuie să facă și o analiză a modului în care se consumă bugetul familiei, prin care să se stabilească raportul dintre venituri și cheltuieli.
- Structura deficitară a familiei – o altă cauză care favorizează dezorganizarea familiei. Ea este determinată de curențe structurale ale familiei. În viața socială, familia poate fi

supusă la diferite forme deficiente legate de structura sa. Familia se poate dezorganiza și prin lipsa capului de familie (deces sau abandon). Problema descompletării familiei, precum și a formării vicioase a ei, în cazul “fetelor - mame”, văduvelor etc., determină deseori dezorganizarea familiei.

- Abuzul de droguri, alcool etc.
- Prezența deficiențelor în familie (senzoriali, motori, debili mental) .

Cum începe dezorganizarea familiei? Orice proces de dezorganizare a familiei începe cu tensiuni familiale, care se manifestă prin neînțelegeri, discordii sau chiar violențe. Uneori rezultatul acestor tensiuni familiale conduc la: divorț, abandon sau separație în cadrul aceleiași familii.

În asistența familiei există posibilitatea de a lucra atât cu familii complete (soț, soție, copii), care ridică anumite aspecte de dezorganizare, cât și cu familii incomplete (prin deces, divorț etc.), care din diverse cauze cad sub nivelul de viață normală, astfel intrând în sfera de activitate a asistenței sociale.

Activitatea desfășurată pe linie de asistență socială, în cazul “fetelor-mame” și al mamelor necăsătorite, urmărește să-i asigure copilului pe ambii părinți (legalizarea familiei și legitimitatea familiei). Reîncadrarea “fetei-mamă” și a copilului ei în familie este scopul asistenței sociale, deoarece de cele mai

dese ori în urma unor conflicte relațiile în aceste familii se întrerup. Tot așa se procedează și în cazurile de concubinaj, în care se urmărește îndeplinirea formelor legale de căsătorie. În caz de abandon, asistența socială urmărește reîncadrarea în familie a celui care a părăsit familia și înlăturarea cauzelor abandonului. În cazurile de separație, asistența socială urmărește înlăturarea cauzelor care au adus familia în această situație. În situația de dezorganizare a familiei ca urmare a divorțului, asistența socială urmărește refacerea căminului dacă este posibil, dacă nu - recăsătorirea cu o altă persoană și armonizarea grupului social în noua situație...

Când familia este dezmembrată prin deces, se urmărește reorganizarea căminului prin munca părintelui văduv și a copiilor mai mari, apoi recăsătorirea și încadrarea în familie a mamei sau a tatălui vitreg. Toate aceste probleme revin Asistenței Sociale.

Referințe:

Mănoiu F., Epureanu V. *Asistența Socială în România*.
-București, 1996.

Spânu M. *Introducere în Asistența Socială a familiei și protecția copilului*. - Chișinău, 1998.

ABANDONUL COPIILOR

Nicolae Derivolcov, student al anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Diana Cheianu,
doctorand, lector

Trăim la răscrucea a două secole, unde una din principalele probleme în domeniul familiei este și abandonul copiilor. Urmările abandonului generează o traumă profundă cu consecințe extrem de grave pe parcursul întregii vieți. Abandonul este un moment crucial în viața copilului; în caz de abandon viața copilului chiar la începuturile ei este împinsă pe o cale pe care există puține alternative. Nu este întâmplător și faptul că unul dintre cei mai importanți indicatori ai calității condițiilor de viață ale copilului este riscul de a fi abandonat.

În urma cercetărilor din ultima perioadă a regimului socialist s-a constatat că a avut loc o explozie a acestui fenomen. La aceasta au contribuit mai mulți factori, printre care:

1. Politica violent pronatalistă (interzicerea avorturilor, interzicerea utilizării unor mijloace moderne de control al nașterilor).
2. Rata ridicată a mortalității materne, determinată de numărul avorturilor empirice făcute în condiții ilegale.

3. Degradarea cantitativă și calitativă a serviciilor medicale, reducerea facilităților pentru mame cu copii (creșterea taxelor pentru creșe și grădinițe și reducerea numărului acestora).

În acea perioadă răspunsul cel mai des întâlnit era **instituționalizarea**. Însă în aceste instituții pe lângă copiii abandonați erau copii încredințați temporar acestora de către familiile lor aflate în dificultate, ultimii fiind de fapt parțial abandonați. Astfel, instituția pentru copii se constituie în calitate de amortizator temporar ce nu rareori rămâne să devină constant, stabil. În unele comunități de romi a fost înregistrat un nou model de abandon – temporar, care cu timpul a devenit tipic: familiile nevoite să se deplaseze în căutarea muncii încredințează copiii instituțiilor până la vârsta de 3 ani, vârstă după care aceștia necesită mai puțină supraveghere.

Începând cu anul 1989, contrar așteptărilor, în țările post-socialiste numărul abandonurilor este în creștere. De ce? Doar au fost legalizate avorturile și mijloacele moderne de contracepție. Însă raportat la numărul de nou-născuți, abandonul a crescut în termeni relativi reduși.

Conform datelor unui studiu efectuat în România, în 5 județe, în perioada februarie-septembrie 1995, numărul de intrări în instituții pentru copii depășește pe cel al ieșirilor cu 10%:

1659 au fost plasați în instituții și doar 1493 au părăsit instituțiile.

Și totuși, care au fost cauzele creșterii abandonului în primii ani ai tranziției?

1. Explozia sărăciei din anii 1991-1994 și, complementar, continuarea procesului de dezagregare socială (multe familii au fost lovite de sărăcie, fapt care le-a nevoit să abandoneze copiii).
2. Accesibilitatea redusă la mijloacele de planificare familială. Deși avortul este liber, plata pentru această intervenție a crescut la un nivel prohibitiv pentru cei săraci.
3. Creșterea ponderii mamelor foarte tinere, majoritatea lor fiind necăsătorite și care nu doresc copilul. În România și în multe țări din Europa de Est procentul nașterilor pentru mame sub 20 de ani a crescut între anii 1989 – 1995 cu 2,2%.
4. Lipsa serviciilor de asistență socială care să acționeze în punctele-cheie ale abandonului, ca: prevenirea abandonului, adopția sau plasamentul.
5. Legislația actuală imperfectă privind abandonul copiilor este și ea o cauză ce încurajează abandonul și scade responsabilitatea părintelui pentru copil.

6. Subordonarea orfelinelor diferitelor ministere și lipsa cooperării acestor ministere și coordonării activității lor pentru rezolvarea problemelor de orice ordin.

Apare întrebarea: cum au reacționat organele de drept la rezolvarea acestor probleme? În România și în Republica Moldova guvernul a reacționat dezarticulat sub presiunea factorilor politici occidentali. Nu există nici un program structurat la nivel guvernamental de reformă globală a acestor instituții. Excepție face doar decizia Ministerului Învățământului din România de a scoate școala în afara caselor de copii, trimițând copiii abandonți la școlile din comunitate.

În 1990 se înființează secții de Asistență Socială în principalele Universități din România: București, Iași, Timișoara, Cluj. În fiecare an, aceste instituții pregătesc în jurul la 400 de asistenți sociali. În Republică Moldova de asemenea au fost deschise secții de Asistență Socială la Universitatea Pedagogică din Bălți (două promoții), la Universitatea Pedagogică “I.Creangă” (o promoție) și la Universitatea de Stat din Moldova.

Studiile întreprinse în România, în Republica Moldova, precum și experiența internațională demonstrează că instituționalizarea copiilor este mult mai costisitoare și mai tristă decât menținerea copiilor în familiile lor biologice. Vom

constata, însă, că la noi în republică prevenirea acestui fenomen se află oarecum la început de cale. Un deosebit aport aduce în acest sens reprezentanța UNICEF în Republica Moldova. A fost elaborat un proiect, conform căruia sunt organizate centre de zi pentru copii cu handicap, chiar acasă la unii din părinți. Acestele va permite părinților să nu-și lase copiii în orfelinate, ci să-i țină în familie. Astfel, ziua acești copii sunt îngrijiți în centrele de reabilitare, iar seara părinții îi iau acasă.

Conform ultimelor date oferite de UNICEF, în Republica Moldova sunt 72 de instituții de tip orfelinat, unde sunt plasați circa 15000 de copii, abandonați sau parțial abandonați. Ei sunt plasați în școli de tipul: case de copii, școli internat de tip general, școli internat pentru copii orfani și copii rămași fără îngrijirea părinților. Statul este obligat să acorde acestor copii protecție socială - îngrijire corespunzătoare fie în instituții speciale, fie nemijlocit în familie.

Referințe:

Carole R.Smith. *Adopție și plasament familial. Cum și de ce?* -București, 1993.

E.Zamfir. *Situația copilului și a familiei în România.* -București, 1995.

Pentru o societate centrată pe copil. Raport realizat de Institutul de Cercetare a Calității Vieții. - București, 1997.

ADOPTIA – FORMĂ A OCROTIRII ALTERNATIVE

Iuliana Bujac, studentă a anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Maria Bulgaru,
doctor habilitat, profesor universitar

Orice copil care este temporar sau definitiv lipsit de mediul său familial, sau care în propriul său interes nu poate fi lăsat în acest mediu, se spune în Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, are dreptul la protecție sau ajutor din partea statului. Adopția constituie o formă a ocrotirii alternative, în conformitate cu legislația națională, a acestor copii pe care îi întâlnim, sub diverse denumiri, din cele mai vechi timpuri la majoritatea popoarelor. La poporul român nobila tradiție este cunoscută sub denumirea “Luare de suflet” și avea drept scop protecția copiilor rămași fără părinți sau a celor care, deși aveau părinți, nu se bucurau din partea lor de o îngrijire și educație corespunzătoare.

Instituția adopției a urmărit întotdeauna două obiective majore:

- 1) pe de o parte, vizează întemeierea familiei adoptive, în care adoptatul să găsească ocrotire, iar adoptatorul satisfacerea dorinței firești de a fi părinte;

2) pe de altă parte, adopția vizează un scop social, adică să contribuie la creșterea, educarea și formarea tinerei generații pentru viață, prin care orice societate își asigură continuitatea în toate domeniile.

În toate țările unde Asistența Socială dispune de o rețea de servicii adopția constituie o problemă ce ține de aceste servicii. Adopția a fost recunoscută legal în 1926. Raportul Comitetului Departamental pentru Adopția Copiilor (1972), denumit în continuare Raportul Houghton, definește adopția ca “ruptură completă a relațiilor legale dintre părinți și copil și stabilirea unei noi relații între copil și părinții săi adoptivi”.

Practica adopției este considerată, în general, drept o metodă de a oferi copiilor privați de familia lor biologică un cămin permanent. Principalul mijloc de protecție pentru copiii aflați în dificultate este menținerea sau reintegrarea acestora în familia biologică, atât timp cât aceasta este în interesul minorului. Atunci când dezvoltarea copilului nu se poate realiza în familia biologică, se impune plasarea lui într-un mediu cât mai apropiat de cel familial, corespunzător tradiției, apartenenței etnice și religioase, nivelului de cultură .

Adopția poate fi realizată sub două forme principale:

a) *adopția cu efecte restrânse*, sau simplă, ce are ca efect o dublă legătură de filiație, prin păstrarea legăturilor de rudenie dintre adoptat și rudele sale firești;

b) *adopția cu efecte depline* ce are ca efect ruperea completă a unei filiații și dobândirea unei filiații noi.

Adopția este **națională** și **internațională**. Prin *adopție națională* se înțelege adopția copiilor moldoveni, care locuiesc în Moldova, de către cetățenii moldoveni, care locuiesc tot în Moldova. *Adopția internațională* constă în adopția copiilor moldoveni, care locuiesc în Moldova, de către cetățenii străini sau cetățenii moldoveni, însă care locuiesc în străinătate.

Adopția internațională e un fenomen relativ recent. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, numeroși copii din toată lumea își pierduseră căminul – rămași orfani, abandonati ori copii nelegitimi. Cererea de adopție fiind în creștere, a fost favorizată adopția internațională.

Din păcate, această cerere a determinat unele practici echivoce. În țările industrializate, ca și în cele în curs de dezvoltare, unii indivizi n-au ezitat să transforme copilul într-un obiect comercial. Pentru a combate această comercializare a adopției, în numeroase țări au fost promulgate legi foarte restrictive, pentru a limita numărul de copii susceptibili de a fi adoptați în străinătate.

Conform Codului Căsătoriei și Familiei al Republicii Moldova, adoptat în 1969, precum și altor acte normative, copiii care au fost privați, temporar sau permanent, de familia biologică (numiți în continuare “copii cu probleme speciale”), pot fi ocrotiți de una din următoarele forme: 1) tutelă sau curatelă; 2) instituționalizare în instituții cu caracter social (case de copii, școli internat, case de copii tip familie).

După obținerea independenței, în activitatea de realizare a drepturilor copilului (de a fi crescut într-o familie) în Republica Moldova apare practica adopțiilor internaționale. În 1992 au fost înfițați de către cetățeni străini (în special din Italia, SUA) 74 de copii – cetățeni ai Republicii Moldova. Acest fenomen a trezit un șir de discuții și probleme generate de lipsa unui mecanism reglementar în procesul soluționării adopției și supravegherii copiilor adoptați.

Ulterior, legislația în vigoare ce privește instituția adopției, a fost modificată și completată, ținându-se cont de experiența altor țări în domeniul vizat, în special a României, precum și de prevederile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, la care Moldova a aderat în decembrie 1990.

În țară sunt adoptați anual circa 700 de copii (anul 1992 - 756; anul 1993 - 801; anul 1994 - 642). Comitetul pentru înfiere al Republicii Moldova, în conformitate cu cerințele legislației în

vigoare, primește din partea autorităților respective rapoarte periodice asupra situației copiilor adoptați din Moldova, asupra dezvoltării și educației acestora în familiile adoptive din străinătate. În acest scop au fost făcute și vizite oficiale în SUA, Italia, Israel. Rezultatele controalelor și informațiile primite confirmă aflarea copiilor în condiții avantajoase. Predomină însă părerea că interesul superior al copilului este totuși de a-și păstra legătura cu țara în care s-a născut, cu familia din care provine.

Atitudinea societății față de copiii orfani, din familii socialmente vulnerabile, față de copiii cu diverse anomalii în dezvoltare caracterizează nivelul dezvoltării economice, viziunile politice, morale, religioase, filosofice ale societății. Numai în condițiile unei societăți nedezvoltate un individ cu deficiențe fizice, senzoriale și psihice grave este considerat handicapat.

În condițiile crizei economice e în creștere numărul copiilor din familii în care lipsesc condițiile de întreținere și educație, se mărește numărul infractorilor minori. Este necesar ca statul, societatea, organizațiile de binefacere să găsească mijloace financiare pentru crearea condițiilor de întreținere, educație, recuperare și integrare socială a persoanelor în dificultate, orientând această activitate spre plasarea și educarea

copiilor în familii, alocând mijloace financiare necesare pentru întreținerea și îngrijirea lor.

Complexitatea problemelor abordate (aspectele medical, pedagogic, psihologic, juridic, demografic și social-economic) necesită acțiuni concrete în crearea sistemului optim de protecție social-psihologică și juridică a copiilor cu nevoi speciale, necesită revederea politicii educaționale, realizarea actelor normative și a prevederilor legislației în vigoare privind ocrotirea copilului. Orice discuție despre adopție trebuie să ia în considerare natura legală, ideologică și socială a acestui aranjament. Practica asistenței sociale trebuie să se refere la valorile personale, normele culturale, cadrul legal în care deciziile sunt luate, la cunoașterea derivată din datele empirice și din interpretarea lor și la interacțiunea cotidiană cu clienții.

Referințe:

Raportul național "Situația mamei și a copilului în Republica Moldova". - Chișinău, 1997.

Carole R.Smith. *Adopție și plasament familial.*
- București, 1993.

C.Moroșanu. *Adopția națională și internațională.* -Iași, 1997.

FAMILIA DE SUBSTITUȚIE – O ALTERNATIVĂ A ÎNGRIJIRII INSTITUȚIONALE

Mariana Nicolăiescu, studentă a anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Zinaida Chitoroagă,
doctor în filosofie, conferențiar universitar

Conform Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, fiecare copil are dreptul la viață; astfel, odată cu nașterea lui acest drept intră în vigoare. Dar cine este obligat să respecte acest drept? Desigur, părinții care sunt obligați să aibă grijă de ei, să-i iubească, să influențeze în mod sistematic dezvoltarea lor intelectuală, morală și fizică. Însă ce se întâmplă cu copiii care au fost abandonați sau cu cei care au familii dezorganizate? Ei ajung în orfelinate și din acel moment statul este obligat să le acorde protecție. În articolul 20 al aceleiași Convenții e stipulat că orice copil care este lipsit, temporar sau definitiv, de mediul său familial are dreptul la protecție socială și ajutor din partea statului. Deci, statul este obligat să ofere protecție socială copiilor abandonați și să asigure posibilitatea îngrijirii corespunzătoare din partea altei familii sau în cadrul unei instituții speciale.

Orfelinatele, chiar dacă sunt perfect amenajate, izolează orfanii de colectivitate. Unii specialiști în domeniu opinează că asistența socială a orfanilor s-ar face mai bine prin plasamentul familial, adică prin plasarea în familie pentru un anumit timp a unui copil orfan sau a unui copil ce provine dintr-o familie dezorganizată. În acest caz e necesar ca condițiile economice ale familiilor adoptive să fie adecvate, iar părinții adoptivi să manifeste dragoste față de acest copil.

Să revenim însă la subiectul nostru. Așadar, ce este familia de substituție? În limbajul de specialitate, familia de substituție mai este numită familie de plasament sau familie Foster. Cauzele numărului destul de mic de asemenea plasamente atestate în țările de pe glob (și nici un caz atestat în Republica Moldova), al căror subiect sunt copiii instituționalizați, sunt următoarele:

- Necunoașterea sau insuficienta cunoaștere a problematicii legate de îngrijirea copiilor instituționalizați;
- Necunoașterea de către populație a măsurii plasamentului, legislației, procedurilor, respectiv a drepturilor și obligațiilor legate de aceste măsuri;
- Situația material-financiară a multor familii necorespunzătoare cerințelor plasamentului;

- Ajutorul financiar insuficient acordat de către stat familiilor Foster.

Cele mai experimentate țări în domeniul plasamentului sunt Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Olanda, Elveția. Organizația din Viena desfășoară cursuri contra plată pentru părinții-substituiți, unde ei capătă cunoștințe necesare pentru educarea și îngrijirea copilului. După definitivarea cursurilor ei sunt atestați. Programul de instruire este alcătuit din două semestre a câte 10 cursuri: în primul semestru părinții-substituiți trec diferite probe prin care se examinează cât de motivată este dorința lor de a lua în familie copii abandonati, ce fel de copii (vârsta, sexul, nivelul de dezvoltare), văd pozele lor, își amintesc de propria copilărie, de problemele ce le aveau și de modul în care le-au depășit; sunt informați în privința dificultăților ce pot apărea în urma separării copilului de familia biologică; elaborează diferite strategii pentru evitarea și lichidarea conflictelor în relațiile cu acești copii; diferite jocuri ce contribuie la educarea copiilor și facilitează acest proces. În al doilea semestru, spre deosebire de primul, în care părinții erau grupați, sunt abordate aceleași subiecte, însă cu fiecare din părinți aparte și cu implicarea specialiștilor în domeniu.

O anumită experiență în domeniul respectiv are și România. Fundația serviciilor sociale “Bethany” (Timișoara) a

elaborat un proiect pentru familia Foster, numit "Lizuca". Acest proiect prevedea instituționalizarea copiilor din Timișoara. Un prim pas al acestui proiect l-a constituit campania de recrutare a familiilor-substitute: au fost editate și publicate în ziarele locale articole despre familiile – substitute, desfășurate emisiuni la radio, TV etc. După aceasta a urmat o informatizare inițială a solicitanților, care a durat două săptămâni. Apoi a fost organizat un curs de pregătire pentru solicitanți. În cadrul cursului de pregătire au fost organizate o serie de întâlniri, la care solicitanții primeau informații detaliate privind metoda de plasament, caracteristicile copilului în îngrijire, precum și despre drepturile și îndatoririle părinților-substituiți.

Solicitanții ce urmează aceste cursuri, la definitivarea lor, sunt testați. Astfel, din numărul exagerat al celor care s-au adresat și au trecut testările au fost alese doar 36 de familii.

O altă parte a acestui proiect constă în evaluarea (timp de două luni) a familiilor biologice. În acest timp asistentul social încerca împreună cu aceste familii să înlăture problemele și cauzele ce le-au făcut să instituționalizeze copiii, pentru ca ei să se poată întoarce într-un mediu familial liniștit.

Părinții-substituiți trebuie să treacă o testare foarte minuțioasă, pentru a se evita erorile, ca acele făcute la Iași: copiii instituționalizați din Iași au fost plasați în familii Foster,

dar fără a li se face o evaluare. După jumătate de an s-a constatat că majoritatea acestor copii au fost maltratați, puși la munci grele, trăiau în condiții mizerabile.

Devenind familii Foster, părinții trebuie să ghideze copilul aflat în îngrijire, să-i povestească despre originile sale și să-i asigure contacte cu familia naturală, dacă acest lucru este în interesul copilului și dacă a fost recomandat de asistentul social. Aceasta este necesar pentru a evita consecințele grave în urma plasării copilului din familia biologică în familia Foster.

Copiii plasați trebuie să fie acceptați de fiecare membru al familiei-substitut (de copiii naturali). E de dorit ca ei să fie mai mici, astfel fiind mezinii, să simtă că sunt iubiți și protejați. În cazul când sunt frați, ei nu trebuie să fie despărțiți, ci trebuie plasați în aceeași familie.

Conform datelor internaționale, majoritatea cazurilor de plasament se finisează cu adopția. Plasamentul ar fi o soluție și pentru Republica Moldova, în scopul ameliorării situației copiilor aflați în dificultate.

Referințe:

Carole R.Smith. *Adopție și plasament familial. Cum și de ce?* - București, 1993.

Spânu M. *Introducere în Asistența Socială a familiei și protecția copilului.* - Chișinău, 1998.

ABUZUL ASUPRA COPIILOR. FORME DE ABUZ

Vadim Pistrinciuc, student al anului I,
specialitatea Asistență Socială
Coordonator științific:
Marcela Dilion,
doctorand, lector

Se spune că pentru a trăi binele trebuie să treci prin rău. Este evident faptul că astăzi noi trecem prin acest rău, care este însoțit de o mentalitate indiferentă a societății noastre, mentalitate ce face imposibilă dezvoltarea optimă a unui copil – cu un potențial înalt de dezvoltare, mentalitate ce face imposibilă promovarea unei filosofii de integrare comunitară a copiilor cu handicap. Faptul cel mai important este că prin menținerea unei asemenea situații familia, societatea sau comunitatea se condamnă pe sine însăși.

Această stare a lucrurilor îl afectează cel mai dureros pe copil, fiind supus diverselor forme de abuz. Abuzul asupra copiilor privit prin prisma medico-legală înseamnă cauzarea intenționată a unei vătămări evidente copilului. Dacă raportăm termenul în cauză la situația în care se află copilul de astăzi, vom stabili că abuzul asupra copilului este modul în care părinții sau anumite persoane provoacă acestuia vătămări fizice sau morale.

Pentru prima dată termenul de abuz asupra copilului a fost folosit pentru a descrie copilul bătut (Kempe, 1902). Treptat, conceptul a fost extins în mod constant, ajungând astăzi să fie folosit pentru toate formele de maltratare: nu doar pentru abuzul fizic, dar și pentru cel emoțional, sexual, precum și în cazul de neglijare a copilului. Abuzul este un fenomen complex și întotdeauna generator de durere; astfel, el necesită o descriere amănunțită.

În prezent, la nivel internațional se operează cu următoarele forme și definiții ale abuzului:

1. Copii expuși abuzului fizic. Din acest tip de abuz fac parte copiii care au fost răniți în mod deliberat sau datorită nesupravegherii. Semnele uzuale ale abuzului dat sunt contuziile, arsurile de diferit grad, precum și fracturile (Hobbs, 1986). Copiii care au fost expuși abuzului fizic, îl trăiesc și pe cel emoțional, atât în timpul maltratării, cât și după ea. Este evident faptul că la acel moment copilul a fost neglijat, ceea ce atestă că aceste forme de abuz deseori se generează reciproc și afectează atât bunăstarea fizică a copilului, cât și cea emoțională. O categorie extrem de garvă a acestei forme de abuz este pruncuciderea, când copilul nedorit nu este hrănit și moare de foame sau când i se cauzează răni mortale. Mai putem menționa și copiii mutilați

intenționat, pentru a cerși mai eficient. S-a stabilit că 1/3 din toți copiii, care au necesitat intervenția medicului în urma leziunilor corporale, le-au primit în interiorul familiei (date oferite de Centrul Dalila, “Violența în familie”). Deci, aceasta este o dovadă a faptului că problema abuzului asupra copilului este o problemă ce ține de familie.

2. Abuzul emoțional poate fi definit ca o acțiune cronică a părinților sau a altor persoane îngrijitoare, care dăunează sau împiedică dezvoltarea unei imagini de sine a copilului. Abuzul emoțional – terorizarea copilului prin amenințări cu pedeapsa, cu părăsirea sau alungarea. Bowbody susține că amenințările separării sunt mai dăunătoare decât adevărata separare. O altă categorie de copii care sunt expuși abuzului emoțional sunt acei copii ai căror părinți sunt violenți între ei.

3. Neglijarea copiilor. Drao și Mcarthy (1991) consemnează: “Neglijarea copilului reprezintă o ucidere tăcută și necruțătoare a spiritului uman“. Neglijarea emoțională a copiilor este definită ca slaba abilitate a părinților de a se angaja pozitiv, emoțional în creșterea copilului. Semnele vizibile pot fi paliditatea feței, datorită alimentației insuficiente, scăderea activității. Alteori copilul poate avea o igienă proastă (în cazul celor fugiți de acasă).

Copilul neglijat trăiește într-o lume în care nevoile lui proprii sunt rareori percepute, nimeni nu se apropie de el, nu-i arată că el este dorit. Copilul neglijat are o însușită slabă și începe să trăiască într-o lume plină de iluzii creată de sine însuși. Realitatea ce cuprinde familia copilului neglijat se asociază în conștiința lui cu ceva negativ, el nu este predispus să asculte de sfatul cuiva. O neglijare gravă dăunează nu numai sferei emoționale a copilului, dar afectează și dezvoltarea lui fizică. Există însă și neglijarea copiilor ce trăiesc în condiții luxoase. Acești copii sunt predispuși folosirii drogurilor. Ei nu vor fi apți pentru a trăi independent, ci vor trăi tot timpul într-o lume a iluziilor.

4. Abuzul sexual. Această formă de abuz poate fi definită ca “folosirea” copilului de către părinți sau alte persoane abuzive, pentru a-și satisface propriile fantezii sexuale. Este cea mai înjositoare formă de abuz, deoarece distruge toate principiile vieții copilului, făcându-l să se simtă lipsit de însemnătate și de protecție. Copilul abuzat sexual poate să-și piardă dorința de a trăi. Deseori copilul abuzat sexual suferă schimbări ale psihicului. Devenind adult este violent, închis în sine, ceea ce poate să-l facă ca să devină și el o persoană abuzivă. Semnele uzuale se observă în schimbările comportamentului: copilul devine isteric, tăcut,

se simte foarte complexat și îndepărtat de prieteni. Comportamentul copiilor abuzați sexual diferă după vârsta lor. Copiii de vârstă școlară se simt foarte complexați și se străduie să țină în taină faptul că au fost abuzați. Tăcerea copilului este asigurată adesea prin corupere din partea persoanei abuzive; în același timp copilul este făcut să se simtă vinovat și responsabil de ceea ce se întâmplă.

Toate aceste categorii de abuz sunt consecințe ale unei educații și îngrijiri neadecvate a copiilor. Pentru diminuarea cazurilor date este nevoie de o intervenție anticipată, prin educarea unei filosofii de protecție a copilului. Deci, este nevoie de a crea instituții cu specialiști pregătiți profesional în soluționarea problemelor respective. Rețeaua Asistenței Sociale trebuie extinsă la nivel național, în așa fel ca să se poată interveni în orice sferă a societății noastre. Dar ce înseamnă o societate protectoare din punct de vedere a unui copil? Este atât de simplu de formulat și atât de greu de aplicat în practică. *Copiii au nevoie să fie priviți și acceptați necondiționat, așa cum sunt ei, au nevoie de adulți capabili de a se aranja pozitiv în privința lor și de a-i aprecia și a-i respecta. Ei au nevoie să se simtă în siguranță.*

Referințe:

Killen K. *Copilul maltratat*. - Timișoara, 1997.

Cooper D.M., Ball D. *Abuzul asupra copilului*.
- București, 1993.

Spânu M. *Introducere în Asistența Socială a familiei și protecția copilului*. - Chișinău, 1998.

Raportul conferinței pentru prevenirea abuzului și a neglijării copilului. - Timișoara, 1997.

Raportul Pentru o Societate Centrată pe Copil.
- București, 1997.

**Asistența socială –
activitate de mediere în societate**

*Conferința studentescă
Rezumatele comunicărilor
3 martie 1999*

Semnat pentru tipar 28.09.1999
Formatul 60x84¹/₁₆. Rotaprint.
Coli de tipar 3,0. Comanda 21
Tirajul 200.

Secția Poligrafie Operativă a U.S.M.
2009 Chișinău, str. A.Mateevici, 60.